

تبعات بازنشستگی زود هنگام

سن بازنشستگی در جوامع مختلف کاملاً با یکدیگر متفاوت است و در برخی کشورهای توسعه نیافته، اصلاً مفهومی به اسم بازنشستگی وجود ندارد و نظام بیمه‌ای در این کشورها دیده نمی‌شود.

سن بازنشستگی در جوامع مختلف کاملاً با یکدیگر متفاوت است و در برخی کشورهای توسعه نیافته، اصلاً مفهومی به اسم بازنشستگی وجود ندارد و نظام بیمه‌ای در این کشورها دیده نمی‌شود.

به گزارش سلامت نیوز، جام جم نوشت: در کشورهای توسعه نیافته، خانواده همان نقش حمایت‌زwnj‌های بازنشستگی در دوران پیری را دارد؛ اما اگر فردی در دوران سالمندی از حمایت خانواده برخوردار نباشد، سرنوشت تلخ و مبهمی در انتظار اوست. در مقابل، نظام بیمه‌زwnj‌ای و بازنشستگی در کشورهای توسعه‌زwnj‌یافته، نظامی کاملاً قانونمند است که در آن فرد در دوران اشتغال، بخش زیادی از درآمد خود را به عنوان مالیات و بیمه‌می‌زwnj‌پردازد تا بازنشستگی راحتی داشته باشد.

ایران را باید حد وسطی از این دو شکل دوران سالمندی به حساب آورد. به طوری که نه سیستم بازنشستگی فراگیر و کارآمدی وجود دارد که در آن فرد بازنشسته، بدون دغدغه مالی به ادامه زندگی‌زwnj‌اش بپردازد و نه کشوری است که بیمه و بازنشستگی در آن جایگاهی نداشته باشد. یکی از مهم‌زwnj‌ترین تفاوت‌های نظام بازنشستگی در ایران در مقایسه با کشورهای توسعه‌زwnj‌یافته، سن بازنشستگی است؛ به گونه‌زwnj‌ای که در برخی کشورهای توسعه‌زwnj‌یافته، سن بازنشستگی به 70 سال رسیده است، اما در کشور ما افراد زیادی پیدا می‌زwnj‌شوند که قبل از 50 سالگی‌زwnj‌رسیدن به 50 سالگی‌زwnj‌بازنشسته شده‌زwnj‌اند.

چنین تفاوت فاحشی بین سن بازنشستگی در کشور ما با کشورهای توسعه‌زwnj‌یافته، یکی از دلایلی است که موجب شده صندوق‌زwnj‌های بازنشستگی در ایران به صندوق‌زwnj‌های ورشکسته‌زwnj‌ای تبدیل شوند که دخل و خرجشان به هم نمی‌زwnj‌خورد.

ورشکستگی در کمین صندوق‌زwnj‌های بازنشستگی

حدود یک‌زwnj‌میلیون و 200‌زwnj‌هزار مستمری‌زwnj‌بگیر صندوق بازنشستگی کشوری، بیش از سه‌زwnj‌میلیون مستمری‌زwnj‌بگیر تامین‌زwnj‌اجتماعی و 670‌زwnj‌هزار بازنشسته صندوق تامین‌زwnj‌اجتماعی نیروهای مسلح نیز در کشور زندگی می‌زwnj‌کنند که از منابع این صندوق‌زwnj‌ها بهره می‌زwnj‌برند.

در حالی که براساس استانداردهای جهانی باید به ازای هر فرد بازنشسته، پنج نفر به سیستم بیمه پردازی کشور اضافه شود، اما به دلیل بازنشستگی‌زwnj‌های زود هنگام و رکود بسیاری از بنگاه‌زwnj‌های اقتصادی، صندوق‌زwnj‌های بازنشستگی در آستانه ورشکستگی قرار دارند و ورودی آنها نسبتی منطقی با خروجی‌زwnj‌شان ندارد.

علاوه بر این، براساس آمارهای رسمی، حدود 25 درصد بازنشستگان تامین اجتماعی، زودتر از موعد بازنشسته می‌زwnj‌شوند که 52 درصد آنها بازنشستگان مشاغل سخت و زیان‌زwnj‌آور هستند.

از این رو، بسیاری از کارشناسان اعتقاد دارند مشکل اصلی صندوق‌زwnj‌های بازنشستگی، فراوانی بازنشستگی‌زwnj‌های زود هنگام در کشور است. این نکته‌زwnj‌ای است که سلام‌زwnj‌الله شهبازی، عضو هیات مدیره کانون بازنشستگان استانداری تهران نیز بر آن تاکید دارد.

شهبازی در گفت‌وگو با جام‌زwnj‌جم از این شیوه بازنشستگی انتقاد می‌زwnj‌کند و می‌زwnj‌گوید: وقتی به طور مثال فردی 20 سال زودتر از موعد بازنشسته می‌زwnj‌شود، این کار در حقیقت نوعی ظلم به سایر بازنشسته‌زwnj‌ها و حتی شاغلان بیمه‌زwnj‌پرداز است، چراکه بار مالی بازنشستگی‌زwnj‌های پیش از موعد به دوش دیگر بازنشستگان و بیمه‌زwnj‌شده‌زwnj‌ها تحمیل می‌زwnj‌شود.

این عضو هیات مدیره کانون بازنشستگان استانداری تهران تصریح می‌کند: «هیچ نهادی نباید زنج‌ها؛ قوانینی زنج‌ها؛ به صندوق زنج‌ها؛ بازنشستگی تحمیل کند که موجب بازنشستگی زنج‌ها؛ زود هنگام زنج‌ها؛ و در نتیجه، وارد شدن فشار مالی بر سایر بازنشستگان و بیمه زنج‌ها؛ شده زنج‌ها؛ شود.»

شرایط بازنشستگی

بر اساس ماده 76 قانون تامین اجتماعی، آقایان با 20 سال سابقه و 60 سال سن و خانم‌ها با 20 سال سابقه و 55 سال سن می‌توانند بازنشسته شوند. همچنین براساس قانون 76 تامین اجتماعی، آقایان با 30 سال سابقه و 50 سال سن می‌توانند مستمری دریافت کنند و خانم‌ها نیز با 30 سال سابقه پرداخت حق بیمه و 45 سال سن می‌توانند بازنشسته شوند.

در قانون تامین اجتماعی، به بازنشستگی مشاغل سخت و زیان آور نیز اشاره شده است که شاغلان در این بخش با 20 سال متوالی و 25 سال متناوب اشتغال بدون شرط سنی برای خانم‌ها و آقایان حائز دریافت مستمری می‌شوند.

محمدعلی جنانی، مدیر کل امور فنی مستمری‌ها؛ سازمان تامین اجتماعی در این باره توضیح می‌دهد: «براساس قانون 76 قانون تامین اجتماعی، بیمه‌شدگانی که سابقه 35 سال پرداخت حق بیمه داشته باشند بدون شرط سنی حائز دریافت مستمری می‌شوند. همچنین براساس همین قانون، بانوان مشمول قانون کار که 20 سال سابقه و 42 سال سن دارند می‌توانند برای بازنشستگی اقدام کنند.»

به گفته این مقام مسئول، مبنای محاسبه بازنشستگی متوسط مزد مبنای کسر حق بیمه‌ای است که در دو سال آخر اشتغال پرداخت شده است.

ایرانی‌ها 13 سال زودتر بازنشسته می‌شوند

در کشور ما نه تنها سن بازنشستگی پایین‌تر از کشورهای توسعه‌یافته است، بلکه در برخی موارد همان سن پایین بازنشستگی هم رعایت نمی‌شود. وفور کارهایی که با عنوان مشاغل سخت تعریف شده‌اند و وجود تبصره‌های مختلف، موجب شده خیلی‌ها زیر سن 60 سال بازنشسته شوند.

اسماعیل گرجی‌پور، مدیرکل دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت رفاه به مشکلات بازنشستگی پیش از موعد در کشور ما اشاره می‌کند و می‌گوید: «در دنیا سن بازنشستگی را با توجه به معیار امید به زندگی تعیین می‌کنند و سقف اختلاف میان سن امید به زندگی و سن بازنشستگی 12 سال است. یعنی اگر قرار باشد ایران هم بر اساس معیار جهانی حرکت کند، باید سن امید به زندگی حدود 74 سال و سن بازنشستگی حداقل 62 سال باشد. اما سن بازنشستگی به‌طور متوسط در تمام صندوق‌ها؛ کشور ما حدود 49 سال است. یعنی افراد 25 سال زودتر از سن امید به زندگی بازنشسته می‌شوند. یعنی افراد در کشور ما به‌طور متوسط 12 تا 13 سال زودتر بازنشسته می‌شوند.»

به گفته گرجی‌پور، بازنشستگی پیش از موعد از دو محل به صندوق فشار وارد می‌کند. از یک سو افراد به‌طور متوسط 13 سال کمتر به صندوق، حق بیمه می‌پردازند و زودتر مستمری می‌گیرند و از سوی دیگر بازماندگان فرد بازنشسته نیز پس از فوت وی به‌طور متوسط 14 سال از مستمری استفاده می‌کنند. این یعنی هر فرد بازنشسته در کشور ما بعد از سن بازنشستگی به‌طور متوسط 27 سال از صندوق بازنشستگی دریافتی دارد.

نیروهای حرفه‌ای از دور خارج می‌شوند

وقتی فردی مثلاً در 50 سالگی بازنشسته می‌شود، ده سال زودتر از موعد بازنشسته شده است. علاوه بر این، او دوباره به بازار کار برمی‌گردد و فرصت اشتغال را از یک جوان می‌گیرد؛ یعنی هم حقوق بازنشستگی می‌گیرد - هزینه‌ای 30 ساله را به صندوق بازنشستگی تحمیل می‌کند - و دوباره در بازار کار فعالیت می‌کند و آنجا هم فرصت اشتغال را از یک فرد دیگر می‌گیرد.

فرج‌الله رجبی، نماینده مردم شیراز در مجلس شورای اسلامی به تبعات بازنشستگی‌های زودهنگام اشاره می‌کند و به جام‌جم می‌گوید: بازنشستگی پیش از موعد باعث می‌شود افراد توانمند و باتجربه از چرخه اشتغال خارج و در اوج تجربه از حرفه خود کنار گذاشته شوند. همین مساله می‌تواند تأثیرات جبران‌ناپذیری بر اقتصاد کشور بگذارد و موجب خلأ نیروی انسانی توانمند شود.

به گفته این نماینده مجلس، قوانین متعددی وجود دارد که به بازنشستگی پیش از موعد کارکنان نهادهای مختلف دامن می‌زند که در وهله اول باید این قوانین اصلاح شده تا مسیرهای بازنشستگی‌های پیش از موعد نیز مسدود شود. این کار به نفع صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌شدگان تمام می‌شود.

همچنین در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، اصلاً تعریفی به نام مشاغل سخت وجود ندارد که فرد بخواهد زودتر از موعد بازنشسته شود، زیرا شرایط ایمنی در محیط کار را بالا می‌برند؛ اما در کشور ما برخی مشاغل وجود دارند که چند دهه متوالی، به عنوان مشاغل سخت تعریف شده‌اند بدون آن که شرایط نامساعد محیط کار تغییر کند.